

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
ФАКУЛЬТЕТ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНИХ СИЛ
КАФЕДРА ПОЖЕЖНОЇ ТАКТИКИ ТА АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНОЇ РОБОТИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Організація аварійно-рятувальних робіт»

назва навчальної дисципліни

циклу професійної (вибіркової) підготовки

обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова

за освітньою (освітньо-професійною, освітньо-науковою) програмою

«Пожежна безпека»

назва освітньої програми

підготовки здобувачів **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

найменування освітнього ступеня

у галузі знань **26 «Цивільна безпека»**

код та найменування галузі знань

за спеціальністю **261 «Пожежна безпека»**

код та найменування спеціальності

Рекомендовано кафедрою пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт
на: 2024-2025 навчальний рік
Протокол від 19 серпня 2024 року

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Організація аварійно-рятувальних робіт»
(назва навчальної дисципліни)

2024 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни.

Організація аварійно-рятувальних робіт – обов’язкова дисципліна циклу професійної підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека», спеціальності 261 «Пожежна безпека».

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Організація аварійно-рятувальних робіт» формують у здобувачів вищої освіти теоретичні знання та практичні навички щодо методики проведення та організації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, застосування відповідних способів та технологій ліквідації наслідків НС, технічних характеристик аварійно-рятувального інструменту та оснащення, особливостей їх застосування, прийомів та способів ліквідування аварійних ситуацій, проведення розвідки зони НС та маршрутів руху, проведення необхідних оперативно-тактичних розрахунків, локалізації та ліквідації вражаючих факторів джерел НС, організації та забезпечення дотримання правил безпеки праці під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, в т.ч. воєнного характеру.

Інформація про науково-педагогічних працівників

Загальна інформація	Федоренко Дмитро Сергійович, доцент кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт факультету оперативно-рятувальних сил, канд. істор. наук
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет № 230.
E-mail	fedorenko_dmytro@chipb.org.in
Наукові інтереси	Організація і тактика ведення аварійно-рятувальних робіт та гасіння пожеж
Професійні здібності	- навички аналізу науково-технічної, довідникової, нормативної літератури; - професійні знання і досвід ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та гасіння пожеж; - інструктор регіонального тренінгового центру порятунку – підтримка системи підготовки ДПО та професійних аварійних служб в Україні
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Профіль у Google Scholar: https://scholar.google.com/citations?user=&user=буqHYygAAAJ Профіль у ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2069-7760
Загальна інформація	Кришталь Василь Миколайович, доцент кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт факультету оперативно-рятувальних сил, канд. тех. наук
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет № 230.
E-mail	kryshstal_vasyl@chipb.org.in
Наукові інтереси	Комплектування аварійним обладнанням аварійно-рятувальної техніки
Професійні здібності	- навички аналізу науково-технічної, довідникової, нормативної літератури; - професійні знання і досвід ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та гасіння пожеж
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Профіль у ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1430-7404 Профіль у Google Scholar: https://scholar.google.com/citations?view_op=new_articles&hl=uk&imq=Vasiliu+Krishtal# Профіль у SCOPUS:

	https://www.scopus.com/search/form.uri?display=authorLookup#author
Загальна інформація	Таран Ігор Віталійович, старший викладач кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт факультету оперативно-рятувальних сил
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет № 238.
E-mail	taran_igor@chipb.org.in
Наукові інтереси	Організація і тактика ведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт
Професійні здібності	- навички аналізу науково-технічної, довідникової, нормативної та патентної літератури; - професійні знання і досвід ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; - інструктор з використання гідравлічного, пневматичного та аварійно-рятувального обладнання ТМ Weber Rescue
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Профіль у ORCID: https://orcid.org/0009-0003-2600-3824
Загальна інформація	Щепак Сергій Васильович викладач кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт факультету оперативно-рятувальних сил
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет № 230.
E-mail	shchepak_serhii@chipb.org.in
Наукові інтереси	Організація і тактика ведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт
Професійні здібності	- навички аналізу науково-технічної, довідникової, нормативної та патентної літератури; - професійні знання і досвід ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та гасіння пожеж;
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Профіль у ORCID: https://orcid.org/0009-0009-2444-7011
Загальна інформація	Чорномаз Іван Костянтинович, заступник начальника кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт факультету оперативно-рятувальних сил, к.т.н., доцент
Контактна інформація	вул. Онопрієнка, 8 м. Черкаси, 18034, кабінет №238. мобільний номер телефону – 0677336332
E-mail	Іван Чорномаз < chornomaz_ivan@chipb.org.in >
Наукові інтереси	- дослідження форм і способів взаємодії аварійно-рятувальних формувань з іншими силами ЦЗ під час ліквідації наслідків НС; - дослідження прийомів і способів ведення оперативних дій підрозділами цивільного захисту в різних умовах
Професійні здібності	професійні знання та досвід роботи у навчальних закладах системи освіти ДСНС України.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Кандидат технічних наук, 05.13.05 – «Комп'ютерні системи та компоненти». Автор та співавтор 2 колективних монографій, понад 20 наукових фахових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях.
Загальна інформація	Покалюк Віктор Миколайович, начальник кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт факультету оперативно-рятувальних сил, к. пед. н., доцент
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет №233. Мобільний номер телефону – 0677296698
E-mail	Pokaliuk_Viktor@chipb.org.in

Наукові інтереси	професійна підготовка особового складу структурних підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту
Професійні здібності	професійні знання і значний досвід роботи у викладанні технічних дисциплін
Наукова діяльність за освітнім компонентом	кандидат педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти, доцент кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт. Автор однієї монографії та співавтор однієї колективної монографії, понад 100 наукових фахових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях.

Час та місце проведення занять дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується в навчально-методичному відділі.

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру згідно затвердженого графіку де вказано: час, день та аудиторію. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок щодо методики проведення та організації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, застосування відповідних способів та технологій ліквідації наслідків НС, технічних характеристик аварійно-рятувального інструменту та оснащення, особливостей їх застосування, прийомів та способів ліквідування аварійних ситуацій, проведення розвідки зони НС та маршрутів руху, проведення необхідних оперативно-тактичних розрахунків, локалізації та ліквідації вражаючих факторів джерел НС, організації та забезпечення дотримання правил безпеки праці під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, в т.ч. воєнного характеру.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна)
Статус дисципліни <i>вибіркова</i>	
Навчальний рік	2024-2025
Семестр	7
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	1
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом (в годинах):	
- лекції	10
- практичні заняття	34
- семінарські заняття	
- лабораторні заняття	
- курсовий проект (робота)	
- інші види занять	
- самостійна робота	46
- індивідуальні завдання (науково-дослідне)	
Форма підсумкового контролю	
курсова робота (курсний проект); диференційований залік; іспит	екзамен

3. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліни, які мають бути вивчені раніше: ОК12 «Термодинаміка і теплопередача»; ОК13 «Теорія розвитку та припинення горіння»; ОК20 «Протипожежна та аварійно-рятувальна техніка».

Результати навчання, які повинні бути здобуті раніше: ПРН4, ПРН5, ПРН6, ПРН16, ПРН19, ПРН20, ПРН27.

4. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Пожежна безпека» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
Керувати проведенням робіт з рятування та евакуювання людей, оперативного розгортання сил та засобів; діями з гасіння пожежі; згортанням сил і засобів та поверненням до місця постійної дислокації.	ПРН17
Визначати необхідну та достатню кількість аварійно-рятувальної, протипожежної, спеціальної техніки, засобів зв'язку та пожежно-технічного оснащення, використовуючи можливості їх конструктивних і технічних характеристик.	ПРН19
Застосовувати невербальні методи спілкування; здійснювати пошук нової інформації; навчати працівників об'єкта і населення з питань забезпечення пожежної безпеки; проводити заняття з особовим складом підрозділу; доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід у сфері професійної діяльності.	ПРН 22
Оцінювати обстановку на місці проведення аварійно-рятувальних робіт, володіти способами та прийомами пошуку та рятування постраждалих, вміти розраховувати необхідну кількість сил та засобів для проведення аварійно-рятувальних робіт, мати навик роботи з аварійно-рятувальним інструментом, вміти проводити аварійно-рятувальні роботи на транспорті, вміти проводити рятувальні роботи на водних об'єктах.	ПРН26
Аналізувати стан забезпечення готовності караулу до організації та здійснення індивідуального та колективного захисту особового складу та населення від небезпечних чинників наслідків надзвичайних ситуацій.	ПРН33
Вміти застосовувати засоби захисту органів дихання та тіла від небезпечних чинників пожежі та при ліквідації надзвичайних ситуацій.	ПРН34
<i>Дисциплінарні результати навчання</i>	<i>аббревіатура</i>
Керувати проведенням робіт з рятування та евакуювання людей, оперативного розгортання сил та засобів; згортанням сил і засобів та поверненням до місця постійної дислокації.	ДРН17
Застосовувати невербальні методи спілкування; здійснювати пошук нової інформації; проводити заняття з особовим складом підрозділу; доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід у сфері професійної діяльності.	ДРН 22
Аналізувати стан забезпечення готовності караулу до організації та здійснення індивідуального та колективного захисту особового складу від небезпечних чинників наслідків надзвичайних ситуацій.	ДРН33
Вміти застосовувати засоби захисту органів дихання та тіла від небезпечних чинників при ліквідації надзвичайних ситуацій.	ДРН34

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, СК
Здатність працювати як в команді, так і автономно.	ЗК8

Здатність обґрунтовано винаходити рішення щодо дій з гасіння пожеж, рятування та евакуювання людей під час пожежі та проведенні інших пожежно-рятувальних робіт.	ПК25
Здатність до організації та проведення аварійно-рятувальних робіт при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенно та природного характеру.	ПК31
Здатність організувати та здійснювати індивідуальний та колективний захист особового складу та населення від небезпечних чинників наслідків надзвичайних ситуацій.	ПК39
Очікувані компетентності з дисципліни	<i>аббревіатура</i>
Здатність обґрунтовано винаходити рішення щодо дій з рятування та евакуювання людей під час інших рятувальних робіт.	ОКД25
Здатність організувати та здійснювати індивідуальний та колективний захист особового складу від небезпечних чинників наслідків надзвичайних ситуацій.	ОКД39

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНІ РОБОТИ В ЗОНІ НС

Тема 1. Рятування на воді.

Лекція 2.1. Організація та порядок проведення рятувальних робіт на воді. Порядок надання допомоги та рятування постраждалих на водних об'єктах в умовах воєнного стану.

Практичне заняття 1.2. Рятування та транспортування потерпілого різними способами на воді з використанням табельних і підручних рятувальних засобів. Відпрацювання навичок проведення рятувальних робіт на льоду. Прийоми пересування рятувальника по кризі. Організація діяльності, склад, укомплектування та оснащення частини підводного розмінування та спеціальних вибухових робіт АРЗ СП ГУ ДСНС України в Черкаській області.

Самостійна робота: Вимоги до рятувального човна. Домедична допомога при втопленні та при попаданні стороннього тіла в дихальні шляхи. Безпека праці під час проведення рятувальних робіт на водних об'єктах. Серцево-легенева реанімація. Порядок надання допомоги в зимових умовах. Запобігання переохолодженню. Умови самопорятунку у випадку потрапляння під кригу.

Тема 2. Організація аварійно-рятувальних робіт при аваріях з небезпечними хімічними речовинами, біологічними та радіаційними інцидентами

Лекція 2.1. Організація аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації аварій на хімічно-, біологічно-, радіаційно-небезпечних об'єктах. Організація деконтамінації на місці події при аваріях з небезпечними хімічними речовинами, біологічними і радіаційними інцидентами та у разі застосування противником засобів масового ураження. Визначення режимів робіт особового складу підрозділів ЦЗ у зонах хімічного та радіоактивного забруднення.

Практичне заняття 2.2. Проведення АРІНР при аваріях з небезпечними хімічними речовинами. Проведення деконтамінації на місці події при аваріях з небезпечними хімічними речовинами, біологічними та радіаційними інцидентами та у разі застосування противником ЗМУ.

Самостійна робота: Безпека праці при проведенні аварійно-рятувальних робіт в умовах хімічного, біологічного, радіаційного забруднення. Засоби індивідуального захисту особового складу при ліквідації аварій з викидом НХР. Надання невідкладної допомоги постраждалим при хімічних аваріях. Організація оперативних дій в районах постійних обстрілів, (у районах бойових дій). Рекомендації до режимів робіт і відпочинку особового складу підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України під час виконання робіт у засобах індивідуального захисту (ЗІЗ). Порядок вибору та використання захисного одягу (ЗО) і ЗІЗ. Медичне забезпечення робіт у ЗО і ЗІЗ.

Тема 3. Організація робіт при ліквідації наслідків НС в підземних виробках та шахтних спорудах.

Лекція 3.1. Організація робіт при ліквідації наслідків НС в підземних виробках та шахтних спорудах. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час проведення АРР у замкнутих просторах.

Загальні відомості про гірничі роботи і гірські виробки. Види надзвичайних ситуацій на підземних виробках і шахтних спорудах, особливості їх виникнення та розвитку. Основи організації ведення гірничорятувальних робіт. Особливості ліквідації пожеж та проведення аварійно-рятувальних робіт. Ізоляційні перемички.

Практичне заняття 3.2. Рятування людей за допомогою рятувальної треноги комплекти з лебідкою у замкнутих просторах із спуском у колодязь (колектор).

Практичне заняття 3.3. Рятувальні роботи з від'ємних висот з використанням гнучких евакуаційних нош, рятувальної треноги та системи поліспасти.

Самостійна робота: Методи вентиляції в умовах аварійних ситуацій у підземних виробках та їх ефективність під час аварій. Аналіз сучасних технічних засобів для пошуку та рятування потерпілих у підземних умовах їх принципи роботи та можливості застосування.

Тема 4. Організація аварійно-рятувальних робіт на автомобільному транспорті.

Лекція 4.1. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи при виникненні НС на автомобільному транспорті. Технології пошуку та рятування постраждалих.

Практичне заняття 4.2. Проведення аварійно-рятувальних робіт на автотранспорті. Розвідка місця ДТП, ідентифікація ТЗ, робота з аварійними картками (Rescuecode, Euro Rescue). Стабілізація ТЗ. Робота з АРІ та обладнанням по виконанню отворів для деблокування потерпілих.

Самостійна робота: Особливості проведення АРР на електротранспорті, автомобілів з ГБО, автобусів, вантажних автомобілів. Безпека праці при проведенні рятувальних робіт при ДТП. Конструктивні елементи автомобілів важливі при проведенні рятувальних робіт. Особливості проведення АРР при потраплянні автомобілів у водойми. Особливості проведення АРР при зависанні автомобілів. Урахування маркування небезпечних вантажів під час вибору способу локалізації та ліквідації вражаючих факторів НС. Порядок рятування пасажирів, що знаходяться в несвідомому стані або мають важкі тілесні ушкодження.

Тема 5. Організація аварійно-рятувальних робіт при руйнуванні будинків.

Лекція 5.1. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи в зоні руйнування будівельних конструкцій. Особливості проведення АРР в зруйнованих будівлях та спорудах в умовах воєнного стану.

Практичне заняття 5.2. Встановлення опорних конструкцій для конструктивно нестабільних елементів будівельних конструкцій та укріплення траншей. Виконання робіт з пошуку та деблокуванню потерпілих в завалах різними способами.

Самостійна робота: Синдром тривалого здавлювання, його небезпека та дії рятувальників. Способи та технології укріплення або руйнування нестійких конструкцій, які являють собою потенційну небезпеку через можливе раптове обвалення. Роботи з рятування людей, що знаходяться в частково зруйнованих наземних спорудах, на висоті. Засоби для стропування (обв'язування) вантажів. Основні такелажні вузли. Ознайомлення з порядком підйому, відтяжки, опускання та розстропування вантажів, знаковою сигналізацією при переміщенні вантажів кранами, заходами з охорони праці під час проведення такелажних робіт. Організація аварійно-рятувальних робіт та інших невідкладних робіт при руйнуванні будівель та споруд у районах ракетних/артилерійських обстрілів. Розрахунок сил та засобів для проведення рятувальних робіт при руйнуванні будинків.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма навчання					
	Кількість годин за формами навчання					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лаб. заняття	самостійна робота	поточний контроль	
1	2	3	4	5	6	7
7 семестр						
Модуль 1. Аварійно-рятувальні роботи в зоні НС						
Тема 1. Рятування на воді	16	2	6		8	
Тема 2. Організація аварійно-рятувальних робіт при аваріях з небезпечними хімічними речовинами, біологічними та радіаційними інцидентами	18	2	6		10	
Тема 3. Організація робіт при ліквідації наслідків НС в підземних виробках та шахтних спорудах.	18	2	8		8	
Тема 4. Організація аварійно-рятувальних робіт на автомобільному транспорті.	18	2	6		10	
Тема 5. Організація аварійно-рятувальних робіт при руйнуванні будинків.	18	2	6		10	
Підсумкова модульна (контрольна) робота	2					2
Разом за модулем 2	90	10	32			2
Разом	90	10	32		46	2

Теми лекційних занять для здобувачів вищої освіти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Очна (денна) форма
1.	Лекція 1.1. Організація та порядок проведення рятувальних робіт на воді. Порядок надання допомоги та рятування постраждалих на водних об'єктах в умовах воєнного стану.	2
2.	Лекція 2.1 Організація аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації аварій на хімічно-, біологічно-, радіаційно-небезпечних об'єктах. Організація деконтамінації на місці події при аваріях з небезпечними хімічними речовинами, біологічними і радіаційними інцидентами та у разі застосування противником засобів масового ураження. Визначення режимів робіт особового складу підрозділів ЦЗ у зонах хімічного та радіоактивного забруднення.	2
3.	Лекція 3.1. Організація робіт при ліквідації наслідків НС в підземних виробках та шахтних спорудах. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час проведення АРР у замкнутих просторах.	2
4.	Лекція 4.1. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи при виникненні НС на автомобільному транспорті. Технології пошуку та рятування постраждалих.	2
5.	Лекція 5.1. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи в зоні руйнування будівельних конструкцій. Особливості проведення АРР в зруйнованих будівлях та спорудах в умовах воєнного стану.	2
Разом		10

Теми практичних занять для здобувачів вищої освіти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Очна (денна) форма
1.	Практичне заняття 1.2. Рятування та транспортування потерпілого різними способами на воді з використанням табельних і підручних рятувальних засобів. Відпрацювання навичок проведення рятувальних робіт на льоду. Прийоми пересування рятувальника по кризі. Організація діяльності, склад, укомплектування та оснащення частини підводного розмінування та спеціальних вибухових робіт АРЗ СП ГУ ДСНС України в Черкаській області.	6
2.	Практичне заняття 2.2. Проведення АРІНР при аваріях з небезпечними хімічними речовинами. Проведення деконтамінації на місці події при аваріях з небезпечними хімічними речовинами, біологічними та радіаційними інцидентами та у разі застосування противником ЗМУ.	6
3.	Практичне заняття 3.2. Рятування людей за допомогою рятувальної триноги комплекти з лебідкою у замкнутих просторах із спуском у колодязь (колектор).	2
4.	Практичне заняття 3.3. Рятувальні роботи з від'ємних висот з використанням рятувальної триноги та системи поліспаєт.	2
5.	Практичне заняття 4.2. Проведення аварійно-рятувальних робіт на автотранспорті. Розвідка місця ДТП, ідентифікація ТЗ, робота з аварійними картками (Rescuecode, Euro Rescue). Стабілізація ТЗ. Робота з АРІ та обладнанням по виконанню отворів для деблокування потерпілих.	4
6.	Практичне заняття 5.2. Встановлення опорних конструкцій для конструктивно нестабільних елементів будівельних конструкцій та укріплення траншей. Виконання робіт з пошуку та деблокуванню потерпілих в завалах різними способами.	6
7.	Підсумкова модульна (контрольна) робота	2
Разом		34

Індивідуальні завдання (орієнтовна тематика індивідуальних завдань)

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час семінарських занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, есе, дайджесту, аналітичного огляду, аналізу практичних та проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень та ін.

Тематика індивідуальних занять, що наведена у програмі є орієнтовною. Здобувачам надається право вільного вибору теми індивідуальної роботи, що повинна відповідати таким критеріям як: актуальність та відповідність завданням навчальної дисципліни.

Детальний опис форм, вимоги до виконання та критерії оцінювання індивідуальних завдань здобувачів викладені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти.

1. Історія розвитку рятувальних робіт на воді в Україні та світі.
2. Сучасні технології та обладнання для проведення рятувальних робіт на воді.
3. Методи підготовки та тренування рятувальників для роботи на воді.
4. Особливості проведення рятувальних робіт на відкритих водоймах та річках.
5. Правові аспекти та нормативно-правове забезпечення рятувальних робіт на воді.
6. Взаємодія рятувальних служб з іншими організаціями під час надзвичайних ситуацій на воді.
7. Методи пошуку та порятунку зниклих осіб на водних об'єктах.
8. Організація рятувальних робіт на воді в умовах зимового періоду.
9. Роль медичних служб у проведенні рятувальних робіт на воді та надання першої допомоги.
10. Психологічна підготовка рятувальників до роботи на воді та психологічна допомога постраждалим.
11. Загальні принципи організації аварійно-рятувальних робіт при хімічних інцидентах.
12. Види небезпечних хімічних речовин та їх вплив на здоров'я людини.
13. Системи раннього виявлення та оповіщення про хімічні аварії.
14. Методи деконтамінації при хімічних інцидентах: сучасні технології та засоби.
15. Організація евакуації та захисту населення при хімічних аваріях.
16. Особливості аварійно-рятувальних робіт при біологічних інцидентах.
17. Біологічні агенти та їх вплив на здоров'я людини і навколишнє середовище.
18. Методи виявлення та ідентифікації біологічних загроз.
19. Системи захисту персоналу та населення від біологічних загроз.
20. Організація заходів з ліквідації наслідків радіаційних інцидентів.
21. Види радіаційних матеріалів та їх вплив на здоров'я людини.
22. Методи моніторингу та виявлення радіаційного забруднення.
23. Екіпірування та засоби індивідуального захисту при радіаційних інцидентах.
24. Психологічна підготовка та підтримка рятувальників при роботі з небезпечними речовинами.
25. Міжнародний досвід організації аварійно-рятувальних робіт при хімічних, біологічних та радіаційних інцидентах.
26. Типи гірських виробок: конструкція, функції та особливості експлуатації.
27. Причини та особливості виникнення надзвичайних ситуацій у підземних виробках.
28. Види надзвичайних ситуацій у шахтних спорудах: обвали, вибухи, затоплення.
29. Методи запобігання та мінімізації ризиків надзвичайних ситуацій у гірничих виробках.
30. Організація гірничорятувальних робіт: структура, завдання та координація.
31. Екіпірування та засоби індивідуального захисту гірничорятувальників.
32. Сучасні технології та обладнання для проведення гірничорятувальних робіт.
33. Ліквідація пожеж у підземних виробках: методи, технології та особливості.
34. Ізоляційні перемички: види, функції та технології встановлення.
35. Психологічна підготовка рятувальників до роботи в екстремальних підземних умовах.
36. Досвід міжнародних рятувальних операцій у підземних виробках: приклади та аналіз.
37. Вплив геологічних умов на організацію рятувальних робіт у шахтах.
38. Навчання та тренування гірничорятувальних команд: програми та методики.

39. Міжнародні стандарти та протоколи організації рятувальних робіт на автомобільному транспорті.
40. Інноваційні технології та обладнання для звільнення постраждалих з пошкоджених автомобілів.
41. Аналіз ефективності різних методів евакуації постраждалих з місця ДТП.
42. Техніка і тактика проведення рятувальних робіт у складних метеорологічних умовах та на небезпечних ділянках доріг.
43. Використання дронів та інших безпілотних літальних апаратів для оцінки ситуації на місці ДТП.
44. Комплексна організація роботи мобільних медичних підрозділів при ДТП з великою кількістю постраждалих.
45. Стандартизація та сертифікація обладнання і техніки для аварійно-рятувальних робіт на автомобільному транспорті.
46. Роль та значення інформаційних систем та баз даних у координації аварійно-рятувальних робіт.
47. Особливості проведення рятувальних робіт при аваріях за участю електромобілів та автомобілів на альтернативних видах палива.
48. Медичні протоколи надання першої допомоги при різних типах травм, отриманих в результаті ДТП.
49. Інтеграція діяльності рятувальних служб з іншими екстреними службами (поліція, швидка допомога) при ліквідації наслідків ДТП.
50. Психологічна підготовка рятувальників та забезпечення їх психологічної підтримки після виконання робіт при масових ДТП.
51. Аналіз міжнародного досвіду та найкращих практик організації аварійно-рятувальних робіт на автомобільному транспорті.
52. Методи і технології оцінки стабільності зруйнованих будівельних конструкцій перед початком аварійно-рятувальних робіт.
53. Особливості пошуку та рятування постраждалих у зруйнованих будівлях в умовах обмеженого доступу та простору.
54. Техніка і обладнання для безпечного видалення уламків та обвалених конструкцій під час аварійно-рятувальних робіт.
55. Організація роботи рятувальних служб у зоні руйнувань під час бойових дій: виклики та рішення.
56. Психологічна підтримка постраждалих і рятувальників у зоні руйнування будівельних конструкцій.
57. Використання безпілотних літальних апаратів (дронів) для оцінки пошкоджень та координації рятувальних робіт у зоні руйнувань.
58. Роль і функції інженерних підрозділів у проведенні аварійно-рятувальних робіт у зруйнованих будівлях.
59. Методологія пошуку постраждалих за допомогою кінологічних підрозділів та спеціалізованого обладнання.
60. Забезпечення безпеки рятувальників під час роботи у зоні руйнування будівельних конструкцій.
61. Медичне забезпечення аварійно-рятувальних робіт у зруйнованих будівлях: протоколи надання першої допомоги та евакуації постраждалих.
62. Особливості роботи рятувальників у зоні руйнувань, забруднених небезпечними хімічними, біологічними чи радіоактивними речовинами.
63. Аналіз міжнародного досвіду проведення аварійно-рятувальних робіт у зруйнованих будівлях під час збройних конфліктів.
64. Підготовка рятувальників до роботи в екстремальних умовах: навчання, тренування, симуляції.
65. Екологічні аспекти ліквідації наслідків руйнування будівельних конструкцій: утилізація та переробка будівельних відходів.

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамени, стандартні тести, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах; завдання на тренажерах, реальних об'єктах; інші види індивідуальних та групових завдань.

Оцінювання самостійної роботи. Результати самостійної роботи спеціально не оцінюються, але виявляються під час діагностики знань з навчальної дисципліни. Навчальний матеріал дисципліни, засвоєний у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль, передбачений робочим навчальним планом, разом з іншим навчальним матеріалом дисципліни і оцінюється за критеріями відповідного підсумкового контролю.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі усного та письмового опитування, у вигляді оцінювання володіння навичками ведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, виконання письмових завдань, практичних ситуацій, контрольної модульної роботи, тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі усного екзамену з виконанням практичних вправ.

Розподіл балів, які отримують здобувачі денної форми навчання, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: - екзамен

Види навчальних занять	Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль			
Модуль 1	лекції	5	
	практичні заняття	6	Кожне практичне заняття по 10 балів 60
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт (модульний контроль)*	1	15 15
Разом за модуль 1			75
Разом за поточний контроль			
II. Індивідуальні завдання			5
III. Підсумковий контроль (екзамен)			20
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи			100

Розподіл балів								
Модуль 1							Підсумковий контроль (екзамен)	Сума балів за дисципліну
T1	T2	T3	T4	T5	Модульна контрольна робота	Індивідуальні завдання		
10	10	20	10	10	до 15	до 5	20	100

Примітки: за виконання творчих робіт з навчальної дисципліни здобувачу можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Сума заохочувальних балів не має перевищувати 20. Максимально можлива сума підсумкової оцінки з дисципліни (з урахуванням додаткових заохочувальних балів) – 100 балів. Види творчих робіт та критерії щодо їх оцінювання наведені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті: проводиться на кожному практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях та набутих навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Модульний контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульної контрольної роботи (оцінюється в діапазоні від 0 до 15 балів) полягає у підрахунку правильних відповідей на тестові запитання.

Індивідуальні завдання.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань.

Індивідуальне завдання є однією з форм самостійної роботи здобувачів вищої освіти, що передбачає виконання завдання з окремих дисциплін, визначених робочою програмою навчальної дисципліни.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі реферату та презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів).

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал, якість представленого презентаційного матеріалу.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем з тематики індивідуальних завдань та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі реферату, наукової статті або презентації.

Зміст індивідуального завдання – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських та практичних, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Індивідуальні завдання виконуються здобувачами самостійно, а окремі види індивідуальних завдань (наукові тези, стаття, науковий проект) виконуються під керівництвом науково-педагогічного працівника. У тих випадках, коли завдання носять комплексний характер,

до їх виконання можуть залучатися кілька здобувачів, у тому числі здобувачі, які навчаються на різних факультетах (у структурних підрозділах) і за різними освітніми програмами.

Індивідуальні завдання виконуються в терміни, передбачені робочим навчальним планом або робочою програмою відповідної навчальної дисципліни. Індивідуальне завдання з певної навчальної дисципліни є складовою структурною частиною навчальної дисципліни. Індивідуальне завдання, як і інші частини модуля в межах залікового кредиту, оцінюється та має питому частку в підсумковому оцінюванні залікового кредиту курсу.

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час семінарських занять, так і під час самостійної роботи.

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі екзамену який включає в себе відповідь на питання з білетів.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з трьох теоретичних питань та практичного завдання. Практичні завдання виконуються за нормативами навчальних вправ для підготовки особового складу аварійно-рятувальних підрозділів. Теоретичні питання оцінюються за повнотою відповіді.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Відпрацювання пропущених практичних занять проводиться згідно розкладу консультацій з навчальної дисципліни (розклад планових консультацій складається окремо на кожний семестр, додаткові індивідуальні консультації проводяться за попередньою домовленістю з викладачем).

5. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Аветисян В. Г., Адаменко М. І., Александров В. Л. та ін. Рятувальні роботи під час ліквідації НС, ч. І.: Посібник. Київ : Основа, 2006.
2. Вибухонебезпечні наслідки воєнного стану. Виклики та протидія : навчальний посібник / . В. Сукач, С. А. Фірсов, О. О. Чечнева та ін. – Кременчук, 2022. – 169 с.
3. Вибухові боєприпаси : Посібник для України / друге видання GICHD, 2022.
4. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану : навчальний посібник / Мирослав Коваль, Дмитро Чалий, Віктор Ковальчук, Дмитро Федоренко та ін. – Львів : ЛДУБЖД, 2023. – 308 с.
5. Довідник керівника гасіння пожежі : [Науково-виробниче видання]. – Київ : ТОВ «Київська книжково-журнальна фабрика», 2017. – 320 с.
6. Дос 9137-AN898 Керівництво по аеропортовим службам. Частина 1. Рятування і боротьба з пожежею. Видання четверте, 2015 р.
7. Засоби індивідуального та колективного захисту : навчальний посібник / Дмитро Федоренко та ін. – Черкаси : Видавець Третяков О. М., 2022. – 238 с.
8. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001 р. №2245-III.
9. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (2022). URL: Про основні засади державної...від 13.12.2022 No2834-IX (rada.gov.ua).
10. Кодекс цивільного захисту України ст. 1-2, 22-29 (02.10.2012 р. №5403-VI р.).

11. Методи і засоби деконтамінації : навчальний посібник / Дмитро Федоренко, Віктор Покалюк та ін. – Черкаси : Видавець Вовчок Ольга, 2020. – 135 с.
12. Методологічні підходи до організації національно-патріотичного виховання курсантів ЗВО системи МВС і формування у них патріотизму як комплексної особистісної і базової професійної якості /Інна Ящук, Наталія Казакова // Молодь і ринок. — 2023. — № 8. — С. 67-72
13. Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. №457 «Класифікатор надзвичайних ситуацій» ДК 019:2010.
14. Наказ ДСНС 28.01.2020 №80 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку дій аварійно-рятувальних формувань ДСНС під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (небезпечних подій), пов'язаних із дорожньо-транспортними пригодами».
15. Наказ ДСНС України №601 від 06.11.2017 р. «Про затвердження Положення про мобільні оперативні групи апарату ДСНС України».
16. Наказ ДСНС від 17.09.2014 №527 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування кінологічних підрозділів ДСНС України під час проведення пошуково-рятувальних робіт».
17. Наказ МВС від 16.03.2015 р. № 279 «Про затвердження Правил авіаційного пошуку та рятування в Україні».
18. Наказ МВС від 03.07.2014 р. №631 «Про затвердження Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій».
19. Наказ МВС від 06.02.2020 №99 «Про затвердження Положення про визначення та застосування спеціальних транспортних засобів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту».
20. Наказ МВС від 06.08.2018 р. №658 «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій».
21. Наказ МВС від 13.11.2014 №1213 «Про затвердження Порядку ведення реєстру атестованих аварійно-рятувальних служб».
22. Наказ МВС від 20.04.2023 р. №326 «Положення про функціональну підсистему «Система управління силами та засобами цивільного захисту» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ».
23. Наказ МВС України №340 від 26.04.2018 р. «Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж».
24. Наказ МНС України №733 від 13.10.2008 р. Рекомендації щодо захисту особового складу підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України під час гасіння пожеж та ліквідації наслідків аварій за наявності небезпечних хімічних речовин (аміак, хлор, азотна, сірчана, соляна та фосфорна кислоти).
25. Наказ МНС України від 07.05.2007 р. №312 «Про затвердження Правил безпеки праці в органах і підрозділах МНС України».
26. Наказ МНС України від 22.09.2011 р. №1017. Рекомендації щодо організації гасіння пожеж підрозділами МНС на промислових об'єктах підвищеної небезпеки з наявністю небезпечних хімічних речовин.
27. Наказ МОУ від 29.12.2016 №736 «Про затвердження Правил пошуково-рятувального забезпечення польотів державної авіації України».
28. Наказ МНС від 12.06.2012 р. №891 «Про затвердження Порядку проведення пошуково-рятувальних робіт на об'єктах туристичних відвідувань».
29. Наказ МНС від 07.08.2009 №511 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо режимів робіт особового складу підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту у засобах індивідуального захисту у зонах хімічного та радіоактивного забруднення».
30. Наказ ДСНС України від 23.06.2014 №335 «Про затвердження Концепції патріотичного виховання особового складу органів і підрозділів ДСНС України».
31. Наказ МВС від 12.07.2024 р. № 484 «Про затвердження Типового статуту (положення) аварійно-рятувальної служби.
32. Окреме доручення Голови Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 22.03.2022 р. №022-01-одппу «Методичні рекомендації щодо організації гасіння пожеж в

природних екосистемах в районах ведення бойових дій, алгоритм дій особового складу у разі виявлення на місці загорянь вибухонебезпечних предметів, а також надання домедичної допомоги у разі отримання мінно-вибухових травм».

33. Освітньо-професійна програма «Цивільний захист» для підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальністю 263 «Цивільна безпека».

34. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 р. №11. «Положення про єдину державну систему цивільного захисту».

35. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 листопада 2013 р. №828 «Про затвердження Порядку атестації аварійно-рятувальних служб і рятувальників».

36. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 р. №175. Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру.

37. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 р. №368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями».

38. Постанова КМУ від 26.06.2013 р. №444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».

39. Правила охорони праці під час виконання робіт на висоті : Наказ №62 Держгірпромнагляду від 27.03.2007 р.

40. Правила безпеки та порядку ліквідації наслідків аварійних ситуацій з небезпечними вантажами при перевезенні їх залізничним транспортом. Наказ Міністерства транспорту України від 16.10.2000 № 567, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 листопада 2000 р. за № 857/5078.

41. Рекомендації до розроблення модульної навчальної програми для осіб молодшого, середнього та старшого начальницького складу ДСНС України, які беруть участь в реагуванні на події з небезпечними хімічними, радіоактивними та біологічними речовинами. – Київ: Ваїте, 2021. – 80 с.

42. Реагування на біологічні загрози : Збірник довідкової інформації для підготовки занять. – Київ : Ваїте, 2021. – 56 с.

43. Реагування на хімічні загрози : Збірник довідкової інформації для підготовки занять. – Київ : Ваїте, 2021. – 88 с.

44. Реагування на радіаційні загрози : Збірник довідкової інформації для підготовки занять. – Київ : Ваїте, 2021. – 84 с.

45. Розробка web-сервісу для проведення аварійної оцінки обстановки при аваріях на хімічно небезпечних об'єктах та транспорті : Звіт про ДКР (заключ.) / Державна служба України з надзвичайних ситуацій ; Керівник роботи В. М. Нуянзін. – № держреєстрації 0117U001090. – Черкаси, 2018. – 88 с. : ілюстр.

46. Розробка рекомендацій щодо відбору проб для контролю небезпек хімічного та радіоактивного походження : Звіт про НДР (заключ.) / Державна служба України з надзвичайних ситуацій ; Керівник роботи В. М. Нуянзін. – № держреєстрації 0119U001104. – Черкаси, 2020. – 117 с. : ілюстр.

47. Словінський В., Федоренко Д., Кришталь В. Тактика проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт при руйнуванні будівель : навчальний посібник – Черкаси : ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля, 2015. – 128 с.

48. Федоренко Д., Покалюк В. Методи і засоби деконтамінації : навчальний посібник. Черкаси: Видавець Вовчок Ольга, 2020. – 135 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт ДСНС України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dsns.gov.ua>.

2. Офіційний сайт президента України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.

3. Офіційний сайт Верховної Ради України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>.

4. Урядовий портал: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

5. Генеральний штаб ЗСУ / General Staff of the Armed Forces of Ukraine: Оперативна інформація щодо російського вторгнення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.GeneralStaff.ua/?locale=uk_UA

Розробник:

доцент кафедри
пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт

Дмитро ФЕДОРЕНКО